

**UCHWAŁA NR XXXVII/354/2021
RADY MIEJSKIEJ W KROTOSZYNIE**

z dnia 30 grudnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie Miasta i Gminy Krotoszyn na lata 2022 – 2026**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta i Gminy Krotoszyn na lata 2022 – 2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Anna Sikora

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE MIASTA I GMINY KROTOSZYN NA LATA 2022-2026

Krotoszyn, 2021

WSTĘP	3
I. PRAWO WOBEC PRZEMOCY W RODZINIE	3
1. Przeciwdziałanie przemocy w dokumentach międzynarodowych	3
2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa	5
II. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWY TEORETYCZNE	6
1. Definicje przemocy	6
2. Rodzaje i skutki przemocy	7
3. Trzy cykle przemocy w rodzinie	8
4. Przyczyny przemocy w rodzinie	8
5. Przemoc rówieśnicza	10
6. Rola stereotypów i przekonań	11
III. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY - DANE LICZBOWE	12
1. Rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie w świetle danych ogólnopolskich	12
2. Dane dotyczące zarejestrowanych ofiar i sprawców przemocy w Gminie Krotoszyn	15
3. Zasoby instytucjonalne w Mieście i Gminie Krotoszyn	19
IV. ANALIZA SWOT	21
V. OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU	23
VI. V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	32
VII. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	33
VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU	33

WSTĘP

Prowadzone w Mieście i Gminie Krotoszyn działania prewencyjne, interwencyjne oraz integracyjne wskazują, że na przestrzeni ostatnich jedenastu lat, tj. od czasu pierwszej nowelizacji ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w 2010 roku, lokalny system wsparcia osób uwikłanych w przemoc uległ z jednej strony głębokiej profesjonalizacji, z drugiej zaś specjalizacji stanowisk, działań i priorytetów. Nabyta w tym czasie umiejętność rozpoznawania przez specjalistów i przedstawicieli instytucji/organizacji problemu przemocy w konkretnych rodzinach oraz ciągłe doskonalenie i dostosowywanie rozwiązań systemowych do potrzeb osób i rodzin, spowodowały, że oferta wsparcia zagrożonych lub dotkniętych przemocą jest coraz bardziej skuteczna i adekwatna.

Zgromadzone doświadczenia, zarówno te dotyczące realizowania pracy własnej, jak i te dotyczące stosowania zasad odpowiedzialnego partnerstwa i uwspólniania działań podejmowanych na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, potwierdzają jednocześnie, że ponadsektorowa współpraca - oparta na wzajemnym uznaniu własnych kompetencji, szybkiej i bezpiecznej wymianie informacji oraz sprawnym współdziałaniu, pozwala na efektywniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów, instrumentów oraz uprawnień poszczególnych służb i instytucji, zarówno na poziomie strategicznym, jak i indywidualnych przypadków rodzin. Innymi słowy, istotą systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie - tak na szczeblu krajowym, jak i gminnym - powinna być kompleksowa i skoordynowana działalność interdyscyplinarna ukierunkowana na diagnozowanie przyczyn przemocy i niwelowanie jej skutków.

Niniejszy Program wyznacza cele i kierunki działań gminy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie w perspektywie programowej obejmującej lata 2022-2026. Opracowany Program wpisuje się jednocześnie w założenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030” w zakresie planowania działań w kluczowych obszarach wsparcia społecznego.

Pierwsza część Programu zawiera podstawowe zagadnienia dotyczące zjawiska przemocy, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania w zakresie profilaktyki i działań naprawczych.

Druga część diagnostyczna dokumentu prezentuje skalę zjawiska przemocy zarówno w wymiarze ogólnopolskim, jak również skalę oraz charakter zjawiska przemocy w Mieście i Gminie Krotoszyn. Ukazuje zasoby instytucjonalne oraz funkcjonujące na terenie gminy rozwiązania dedykowane profilaktyce i rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie oraz współpracujące w tym obszarze podmioty. Podsumowanie części diagnostycznej stanowi analiza mocnych i słabych stron funkcjonującego systemu wsparcia osób i rodzin zagrożonych bądź dotkniętych przemocą w rodzinie.

Trzecia, strategiczna część Programu, wyznacza cele i kierunki działań do realizacji w przyjętej perspektywie programowej, wskazuje przebieg procesu monitorowania i ewaluacji Programu oraz źródła jego finansowania.

I. PRAWO WOBEC PRZEMOCY W RODZINIE

1. Przeciwdziałanie przemocy w dokumentach międzynarodowych

Kluczowym dokumentem postulującym poszanowanie i zachowanie ludzkich praw oraz podstawowych wolności dla wszystkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie jest **Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.** Podobne postulaty dotyczące praw i wolności człowieka zawiera **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.** Przeciwdziałanie przemocy w Deklaracji Praw Człowieka opiera się na przekonaniu, iż każdy człowiek ma prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa, jak również nikogo nie wolno traktować w sposób okrutny, niehumanitarny i poniżający, a obowiązkiem powszechnym jest udzielenie mu pomocy. Organizacje te uznały przemoc wobec kobiet w swoich dokumentach i rekomendacjach jako naruszenie praw człowieka.

Deklaracja Wiedeńska przyjęta przez ONZ na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu w 1993 roku, jasno stwierdza, że nawet gdy dochodzi do niej w tak zwanej sferze prywatnej, jest ona naruszeniem prawa człowieka. Ponadto państwa członkowskie zobowiązały się do podjęcia działań

mających na celu eliminację zjawiska przemocy i zapewnienie skutecznej ochrony osobom doświadczającym przemocy.

Ważne inicjatywy na rzecz przeciwdziałania przemocy podjęto także w Europie. Za najważniejsze dokumenty przyjęte w tym zakresie należy uznać **Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności** z 1950 roku. Konwencja gwarantuje każdemu prawo do życia, zdrowia i wolności. Zakazuje także tortur oraz innych form niehumanitarnego i poniżającego zachowania. Konwencja uznaje przemoc wobec kobiet jako ważny problem współczesnej Europy i przedstawia kompleksowe podejście do jej zapobiegania i zwalczania, nie zamazując istoty tego zjawiska, a w szczególności związków z płcią biologiczną i kulturową ofiary. Ten kluczowy dokument nakłada na swoich sygnatariuszy obowiązek podjęcia działań na rzecz likwidacji przemocy i ochrony kobiet przed wszelkimi formami przemocy.

Prawa chroniące ofiary przemocy, w szczególności kobiety i dzieci zawarte są ponadto w wielu wyszczególnionych **dokumentach ONZ** i Unii Europejskiej, **w tym:**

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 r.
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r.
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.
- Deklaracja Pekińska z 1995 r.
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R(85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002) w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 r.
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 11 maja 2011 r. tzw. Konwencja Stambulska
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet z 2004 r.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet z 2006 r.
- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar
- Program sztokholmski przyjęty w dniach 10-11 grudnia 2009 r.

2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, ustanawiającym podstawowe prawa człowieka jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Rozdział drugi zatytułowany *Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela* reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja RP przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Kolejnym dokumentem regulującym działania dotyczące przemocy w rodzinie jest **ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Definiuje ona pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy. Na samorząd gminy ustawodawca nakłada obowiązek tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Z uwagi na fakt, że przemoc bardzo często występuje w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, kwestie jej dotyczące reguluje również **Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119). Jako jeden ze sposobów przeciwdziałania alkoholizmowi przedstawia przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Nakłada ona na samorząd gminny obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe - pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie. **Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.) także określa kompetencje jednostek pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej.

Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2022-2026 będzie ponadto realizowany w oparciu m.in. o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014- 2020 i 2021 oraz kolejne
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
- Ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
- Ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
- Ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego

- Ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób.

II. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWY TEORETYCZNE

1. Definicje przemocy

Definicja zjawiska społecznego jakim jest przemoc, nie jest jednoznaczna. Wydaje nam się, że kiedy mówimy o przemocy w rodzinie, wszyscy wiemy, co kryje się pod tym pojęciem i podobnie je rozumiemy. Tymczasem badania oraz wieloletnie doświadczenie osób pracujących i współpracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie pokazują, że pojęcie to wcale nie jest jednolite i bywa bardzo różnie interpretowane oraz definiowane.

Aby skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, niezbędne jest zrozumienie jej genezy, znajomość form, jakie przybiera, a także wpływu wywieranego przez przemoc nie tylko na życie ofiar jej doświadczających, ale również dzieci będących jej świadkami oraz całego społeczeństwa. Znamienne jest, że termin „przemoc w rodzinie” nie został do tej pory czytelnie, precyzyjnie i jednoznacznie zdefiniowany. Dla przemocy w rodzinie używa się zamiennie określeń: przemoc domowa, przemoc małżeńska, znęcanie się nad partnerem. Pomimo tej płciowej neutralności większość sprawców, jak mówią statystyki, stanowią mężczyźni.

Praktycy i teoretycy zajmujący się leczeniem i badaniem przemocy uwzględniają na ogół trzy zasadnicze kryteria: rodzaj zachowania sprawcy, jego intencje oraz skutki przemocy u ofiary.

I tak Anna Lipowska-Teutsch interpretuje przemoc jako „wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić” (źródło: A. Lipowska-Teutsch, Rodzina a przemoc, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wyd.2, Warszawa 1998, s.128.). Z kolei Irena Pospiszyl zaproponowała następujące określenie przemocy: „przemoc to wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji” (źródło: I. Pospiszyl, Przemoc w rodzinie, Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994, s.14). Według Wandy Badury-Madej „przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję” (źródło: W. Badura – Madej, Przemoc w rodzinie, Interwencja kryzysowa i psychoterapia, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000 r., s.12).

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podaje, że „przemoc domowa to działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy; godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne czy psychiczne; powodujące u nich szkody lub cierpienie” (źródło: www.parpa.pl).

Jeszcze inną definicją przemocy posługuje się Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Według Instytutu, przemoc w rodzinie to „zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody” (źródło: www.niebieskalinia.pl).

Natomiast ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako - jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

2. Rodzaje i skutki przemocy

Najczęściej stosowaną w literaturze przedmiotu klasyfikacją rodzajów przemocy jest podział aktów agresji ze względu na jej przejawy. Osoby, które krzywdzą swoich bliskich, mogą stosować wobec nich różne rodzaje przemocy. Jedną z nich jest **przemoc fizyczna**. Przejawami przemocy fizycznej są m.in.: policzkowanie, popychanie, drapanie, kopanie, uderzanie pięścią, rzucanie przedmiotami, plucie, wykręcanie rąk, użycie noża lub innej broni, a także świadome stwarzanie niebezpiecznych sytuacji stanowiących zagrożenie życia lub zdrowia. Opisując przemoc fizyczną, należy brać pod uwagę nie tylko jej przejawy, ale także skutki w postaci uszkodzenia ciała i wskazań do leczenia medycznego. Typowe objawy w stosowanej przemocy fizycznej to: przyspieszone bicie serca, podwyższone ciśnienie krwi, bóle i drżenie mięśni, sińce i obrzęki, rany cięte i klute, ślady po oparzeniach, otarcia naskórka, krwawe pręgi i blizny, ubytki włosów, złamania kości, ale także apatia, brak koncentracji, moczenie oraz bóle głowy, brzucha.

Drugim rodzajem przemocy w rodzinie jest **przemoc psychiczna**. Termin ten oznacza sytuację sprawowania przez sprawcę psychologicznej kontroli nad ofiarą, wskazując, że krzywdzenie ofiary może dokonać się za pomocą oddziaływań psychologicznych oraz zwraca uwagę na uszkodzenia psychiki spowodowane przez przemoc. Przejawiać się może ona np.: groźbami, fizyczną i psychiczną izolacją, nadmierną zazdrością i żądzą posiadania, okłamywaniem, zastraszaniem, ignorowaniem potrzeb, ograniczaniem snu i pożywienia, świadomym nieudzielaniem pomocy w potrzebie. Może występować także w postaci nadużywania zaufania, narzucania własnych sądów, zmuszania do przyglądania się szokującym scenom oraz degradacji werbalnej (czyli wyzywania, poniżania, ciągłego krytykowania i upokarzania). Przemoc psychiczna może objawiać się poprzez: wzrost napięcia emocjonalnego, wzmożoną czujność, lęk, niepokój, strach, zaburzenia snu, tłumiony płacz, poczucie odrzucenia, izolację, wycofanie się, niską samoocenę, depresję, chroniczny smutek, zmienność nastroju, słabą kontrolę emocji, impulsywność, wzrost agresji, nieufność wobec innych, nieumiejętność nawiązania kontaktu, wrogość, błędne interpretowanie znaczenia zdarzeń i wyuczoną bezradność. Najczęściej przemoc psychiczna występuje w związkach partnerskich i jest najtrudniejsza do udowodnienia. I chociaż te zachowania nie pozostawiają u osób doznających przemocy widocznych śladów na ciele, to uważa się, że przynoszą one najpoważniejsze konsekwencje dla psychiki ofiar.

Trzeci rodzaj to **przemoc seksualna**. Może charakteryzować się kontynuowaniem aktywnej seksualności wtedy, gdy kobieta nie jest w pełni świadoma, lub bez pytania jej o zgodę. Jest to ranienie narządów płciowych w czasie aktu seksualnego, krytykowanie i obrzucanie kobiety wyzwiskami poniżającymi w sferze seksualnej. Do rodzaju tej przemocy zaliczamy gwałt, rozbieranie z użyciem siły, stosunek analny i oralny wbrew woli.

Kolejny rodzaj przemocy to **przemoc ekonomiczna**. Ofiara staje się zależna od współmałżonka/partnera, gdyż ma ograniczony dostęp do pieniędzy, zmuszona jest prosić o niewielkie nawet środki finansowe, a także nie zostaje dopuszczona do podjęcia pracy zawodowej. Zdarzają się również sytuacje **zaniedbywania dziecka/dzieci**, które wskazują, że ich najbardziej podstawowe potrzeby, takie jak: wyżywienie, ubranie, higiena, zdrowie, bezpieczeństwo, wychowanie, nie są w pełni zaspokajane przez osoby za to odpowiedzialne.

Szczególnym rodzajem przemocy jest **zaniedbanie**, czyli niezaspokajanie potrzeb emocjonalnych i/lub materialnych członków rodziny. Zwykle traktowane jest jako forma krzywdzenia dzieci, ale należy pamiętać, że doświadczać zaniedbania mogą także inni – słabsi – członkowie rodziny (np. osoby starsze, chore, niepełnosprawne).

Zatem w literaturze przedmiotu mówi się o różnych formach przemocy, którym towarzyszy pragnienie spowodowania cierpienia u ofiary i wywołania szkód. Przemoc niesie ze sobą dramatyczne skutki zarówno bezpośrednie, jak i dalekosiężne dla osób jej doświadczających (dorosłych, jak i dzieci), często niewidoczne w pierwszym kontakcie, a jednak prowadzące do stopniowej dezorganizacji psychiki i normalnego funkcjonowania ofiar. Charakterystyczne jest przekonanie sprawcy o bezradności ofiary i poczucie własnej bezkarności.

Warto zaznaczyć, iż przemoc w rodzinie ma konsekwencje nie tylko dla samej ofiary i jej rodziny, ale także dla całego społeczeństwa i państwa. Największe koszty emocjonalne ponosi sama ofiara, jednak państwo pokrywa koszty świadczeń oraz pomocy udzielanej ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie. Koszty, jakie pokrywa państwo, związane są między innymi z: *pomocą społeczną* (zasiłki celowe, okresowe i pomoc terapeutyczna), *opieką zdrowotną* (w zakresie leczenia zdrowia psychicznego ofiar przemocy oraz leczenia urazów i uszkodzeń ciała), *wymiarem sprawiedliwości* (działalność policji i prokuratury - prowadzenie dochodzeń, nadzory prokuratorskie, więziennictwo, pomoc prawna w zakresie prawa karnego, cywilnego i rodzinnego (sprawy rozwodowe, separacje i sprawy alimentacyjne), a także *mieszkalnictwem* (w tej kategorii mieszczą się wydatki związane z utrzymaniem i prowadzeniem ośrodków dla ofiar przemocy, a także koszty ponoszone przez władze lokalne, które są odpowiedzialne za sprawy lokalowe).

3. Trzy cykle przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości. W celu lepszego zobrazowania przemocy w rodzinie oraz trudności wynikających z podjęcia decyzji o przerwaniu tego zjawiska przez osoby jej doznające, niezbędne jest poznanie cyklu przemocy. Zdecydowana większość osób doświadcza omawianego problemu w sposób powtarzający się. Jednocześnie obecność cykli daje podstawę dla wyjaśnienia procesu stawania się ofiarą i pojawiającego się w zachowaniu syndromu wyuczonej bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- **Faza narastającego napięcia** - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Napięcie nie opada, pomimo podejmowanych przez ofiarę prób złagodzenia czy rozwiązania konfliktu. Zaczyna pojawiać się agresja.
- **Faza gwałtownej przemocy** - następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej następuje interwencja, ofiary w efekcie decydują się wezwać pomoc.
- **Faza miodowego miesiąca** - faza skruchy i okazywania miłości, sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły, próbuje przekonać ofiarę, że to się więcej nie powtórzy. Ofiary wierzą, bo w głębi serca tego pragną. Sprawca nie jest w stanie długo wytrzymać w takiej roli. Znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się od nowa.

Cykle mogą trwać przez wiele lat. Bardzo ważnym zjawiskiem jest brak świadków przemocy w rodzinie. Sprawca skutecznie potrafi odizolować ofiary od źródeł pomocy, nakłonić do milczenia, a jeśli ktoś się dowie i chce interweniować, zostaje skutecznie zastraszony. Zdarza się, że sprawca próbuje część odpowiedzialności zrzucić na ofiarę. Inną strategią pojednania jest udawanie, że nic się nie wydarzyło i odgrywanie roli dobrego partnera. Wszystko to ma na celu podtrzymanie więzi (zwanej paradoksalną więzią), uzależniającej nie tylko ofiary, ale i sprawcę.

4. Przyczyny przemocy w rodzinie

Obecnie rodzina ulega licznym wpływom zewnętrznym, co wiąże się z różnym jej przekształcaniem na wielu płaszczyznach. Przechodzi intensywne przeobrażenia związane ze zmianami społecznymi. Zmniejsza się wielkość rodziny i zmienia się jej wewnętrzna struktura, a co za tym idzie – zmieniają się wzajemne układy i pozycje poszczególnych członków w rodzinie.

W obecnych czasach, w obliczu zachwiania różnych podstaw ludzkości, znaczenie rodziny ulega przewartościowaniu. Zostaje poddany sens jej istnienia jako podstawowej instytucji społeczeństwa. W wielu rodzinach następuje odrzucenie dotychczasowych przekonań i wartości, nie zostają wytworzone zaś nowe. Wszystko to może wywołać niepożądane zjawiska w rodzinie, w tym przemoc domową.

Dezorganizacja rodziny i jej rozpad poprzedzone są często szeregiem nawet bardzo ostrych konfliktów przynoszących cierpienie jej członkom. Trwałość i spójność rodziny jest zagrożona licznymi zjawiskami patologicznymi, takimi jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość itp.

- **Normy społeczne i kulturowe.** Przemoc w rodzinie jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych i panuje przekonanie o dominującej roli mężczyzny w rodzinie. Ponadto silne przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do sfery prywatności z jednej strony wywołuje poczucie bezkarności sprawcy i bezradności ofiary, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w „cudze sprawy rodzinne”. W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, ofiary rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei sprawcy nie muszą obawiać się zewnętrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych. Badania pokazują, że przemoc wobec członków rodziny jest społecznie bardziej akceptowana i tolerowana niż stosowanie jej wobec obcych.
- **Dziedziczenie wzorca przemocy.** Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie, np. bicie w określony sposób lub określonym narzędziem.
- **Uzależnienie i nadużywanie alkoholu.** Badania dowodzą, że większość sprawców przestępstw popełnionych przy użyciu przemocy, jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu i narkotyków). Także wielu sprawców przemocy domowej krzywdząc swoich najbliższych, znajduje się pod wpływem alkoholu. Osłabia on kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że sprawcy często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania. Warto jednak podkreślić, że nadużywanie alkoholu nie jest ani koniecznym, ani wystarczającym warunkiem stosowania przemocy. Obecny stan badań wskazuje na to, że nie ma związku przyczynowo - skutkowego między przemocą a alkoholem, ale można mówić o współwystępowaniu tych zjawisk.
- **Środowisko społeczne.** Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy w rodzinie. Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz - osobistego lub instytucjonalnego - w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą.

Na podstawie ankiety przeprowadzonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krotoszynie, skierowanej do mieszkańców miasta i gminy, respondenci wskazali pięć głównych przyczyn występowania przemocy w rodzinie:

- **Nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu** lub (rzadziej) środków psychoaktywnych. Na podstawie Raportu przeprowadzonego wśród mieszkańców Miasta i Gminy Krotoszyn w roku 2020 na problem ten wskazało **87,93%** ogółu osób ankietowanych (116). W sytuacjach gdy problem alkoholowy w rodzinie współwystępuje ze zjawiskiem przemocy, mowa jest o nadużywaniu lub uzależnieniu od alkoholu. Wśród osób ankietowanych aż 56,9% wskazało, iż najskuteczniejszym działaniem dla poprawy sytuacji w rodzinie leczenie uzależnień (np. alkohol, środki psychoaktywne). Bardzo istotny jest również fakt, iż problem uzależnienia lub nadużywania alkoholu lub środków psychoaktywnych nie dotyczy tylko i wyłącznie osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. W toku procedowania stwierdzano kilkakrotnie, iż problem uzależnienia dotyczy czasami także osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie lub obie strony jednocześnie – osób doznających przemocy i stosujących przemoc. Brak możliwości określenia czy osoba/y w trakcie zaistnienia przemocy były pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych gdyż

procedura wszczynana jest bowiem na komisariacie, czy na skutek rozmowy z pracownikiem socjalnym lub pedagogiem szkolnym).

- **Problemy socjalno-bytowe (mieszkaniowe, finansowe)** - według respondentów są drugą po uzależnieniach przyczyną przemocy w rodzinie (51,72%). Do przemocy lub konfliktów w rodzinach dochodzi na tle problemów życia codziennego, związanych ze sferą socjalno-bytową, np. partycypowania w kosztach utrzymania (opłatach, sposobie użytkowania mieszkania), podziału obowiązków, braku pracy jednego z domowników (29,31%) (np. dorosłego dziecka, pozostającego na utrzymaniu rodziców), frustracji powodowanej sytuacją życiową (z reguły zawodową) (32,76%).
- **Rozpad związku (małżeńskiego, partnerskiego) i/lub poważny kryzys w związku.** Do grupy tej należą rodziny, w których doszło do rozpadu związku / małżeństwa, często rozpadu sformalizowanego w postaci orzeczonej separacji lub rozwodu. Do grupy tej należą również rodziny będące w trakcie postępowania rozwodowego, w których zgłoszenie faktu stosowania przemocy bywa czasem traktowane jako pomocne do otrzymania rozwodu z orzeczeniem winy, a zarzewiem konfliktu stają się również kwestie finansowe dotyczące podziału współwłasności małżeńskiej czy też ustalenia opieki nad małoletnim(i) lub uregulowania kontaktów z dzieckiem/dziećmi.
- **Problemy opiekuńczo-wychowawcze,** dominujące w przypadku 51,72% respondentów. W grupie tej główne problemy dotyczą zaniedbań opiekuńczych, niewydolności lub bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Kary cielesne (w tym tzw. „klapsy”) i formy przemocy psychicznej, stosowane najczęściej wobec małoletnich, traktowane są jako metody wychowawcze. W grupie tej znajdują się również rodziny stykające się z problemem zdemoralizowania dzieci, skutkującym stosowaniem przez małoletniego lub młodocianego dziecka przemocy – najczęściej wobec rodziców, opiekunów.
- **Zaburzenia lub choroby psychiczne** – na problem ten wskazało 22,41% osób ankietowanych. W przypadku tej grupy, podobnie jak w przypadku problemu alkoholowego, zaburzenia lub choroby psychiczne dotyczą nie tylko osób stosujących przemoc ale także osób doznających przemocy w rodzinie.

Warto dodać, że podane przyczyny nierzadko współwystępują ze sobą. Nie można również deklaratywnie stwierdzić, że stanowią przyczynę lub skutek przemocy w rodzinie. Bez wątpienia można je jednak uznać za grupę problemów społecznych współwystępujących ze zjawiskiem przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

5. Przemoc rówieśnicza

Na przemoc rówieśniczą należy spojrzeć z trzech perspektyw. Pierwsza odbywająca się w przestrzeni wspólnej zinstytucjonalizowanej jakimi są placówki oświatowe i opiekuńczo wychowawcze. Druga wykraczająca poza obszar szkół i placówek oraz trzecia, która dotyczy funkcjonowania młodych osób w cyberprzestrzeni.

„Przemoc ma nie tylko indywidualny i relacyjny, ale także grupowy społeczny i kulturowy wymiar oraz kontekst. Bardzo wiele osób nawet jeśli nie uczestniczy bezpośrednio w danej sytuacji, ma świadomość i wie, kto nad kim ma przewagę, kto nad kim się znęca. Sprawcy przemocy często zabiegają o publiczność, działają w grupie lub środowisku, które przemoc w jakimś sensie akceptuje, uznaje za normę i które tego typu postawy nagradza. Złe traktowanie i krzywdzenie w szkole zazwyczaj odbywa się w obecności świadków: kolegów, koleżanek, rówieśników z innych klas. Dotyczy to zarówno konfliktów rozgrywanych „twarzą w twarz”, jak i toczących się w świecie wirtualnym, który dla młodych ludzi jest równie realny. Młody człowiek zazwyczaj odgrywa w różnych sytuacjach oraz w dłuższej perspektywie czasu wiele ról: sprawcy, ofiary, niezaangażowanego świadka lub sprzymierzeńca którejś ze stron. Przemoc dotyczy zatem całej społeczności szkolnej i w większości przypadków zachowanie w obliczu danej sytuacji nigdy nie jest moralnie neutralne. Bierność i milczenie oznaczają nie tylko niezdolność do obrony, ale także aprobatę zachowań przemocowych. Ważną rolę dla zachowania ludzi w kontekście przemocy odgrywa zatem nie tylko kultura danej szkoły, ale szerzej kultura społeczeństwa, w którym funkcjonują młodzi ludzie i

instytucja.” (źródło: Chmura Rutkowska Iwona. „Być dziewczyną - być chłopakiem i przetrwać. Płeć i przemoc w szkole w narracjach młodzieży”, s.28).

6. Rola stereotypów i przekonań

Stereotypy funkcjonują w społecznej świadomości od kilku pokoleń. Wpływają w znaczący sposób na społeczne postrzeganie zjawiska przemocy w rodzinie, ponieważ opisują „pożądane” relacje w rodzinie pomiędzy mężem i żoną, rodzicami i dziećmi; wyznaczają role kobiecie, mężczyźnie, dzieciom; „wyjaśniają” samo zjawisko i „dają wskazówki”, jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z nich niewątpliwie powstałych w intencji ochrony rodziny sprzyja niestety, przemocy, usprawiedliwia ją i postuluje powstrzymywanie się od reakcji osób z zewnątrz.

Wokół zjawiska przemocy funkcjonuje szereg mitów i stereotypów. Oto kilka przykładów:

- To, co dzieje się w domu, jest wyłącznie sprawą rodziny i nikt nie powinien się w to wtrącać wedle zasad *wolność Tomku w swoim domku* czy *brudy pierze się we własnym domu*. Jest to jeden z najpowszechniejszych hamulców powstrzymujących reakcję osoby doznającej przemocy i innych ludzi – sąsiadów, policjantów, na to, co dzieje się w rodzinie. Jednak praktyka pokazuje, że im wcześniejsze „wtrącenie się”, tym większa szansa na pomyślniejsze i szybsze rozwiązanie sprawy. Dotyczy to zwłaszcza przemocy w rodzinie, gdzie prewencja, szybka i przemyślana interwencja - mogą przyczynić się do powstrzymania eskalacji zdarzeń i zapobiec niejednej tragedii.
- Przemoc dotyczy rodzin dysfunkcyjnych (patologicznych, „z marginesu”) wedle przekonania, że: *„to tacy porządni ludzie, niemożliwe, żeby była tam przemoc”*. Zepchnięcie przemocy na margines społeczeństwa daje ludziom względne poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza takim, którzy się bezpośrednio z tym nie stykają. Z doświadczenia osób zajmujących się pomocą ofiarom jasno wynika, że dotyczy ona wszystkich środowisk oraz warstw społecznych.
- Alkohol rodzi przemoc wedle przekonania *przemoc i alkohol to jedno*. Jednak statystycznie nie udowodniono powiązania pomiędzy alkoholem i przemocą. Analiza przypadków przemocy w rodzinie coraz częściej pokazuje, że alkohol nie jest dominującym czynnikiem współwystępującym.
- Najczęściej występującą formą przemocy jest bicie, wedle twierdzenia, *„nie ma śladów, nie ma przemocy”*. Przemoc fizyczna jest jednak tylko jedną z form, jakie przybiera to zjawisko. Statystyki mówią, że najczęstszą formą przemocy jest przemoc psychiczna. Nie zmienia to oczywiście faktu, że przemoc, która nie pozostawia śladów widocznych gołym okiem, jest trudniejsza do udowodnienia.
- Przemoc w rodzinie jest wstydliwą tajemnicą wedle przekonania, że *twoja rodzina świadczy o tobie* czy *nie dość się starałaś*, wpędza ofiary w poczucie winy oraz wstydu. Stanowi to jedną z przyczyn, jeśli nie najczęstszą tego, że ofiary nie szukają pomocy. Trzeba jednak pamiętać, że za przemoc odpowiada sprawca – niezależnie od tego, co robiła, czy jak się zachowywała ofiara.
- Dobro dzieci jest najważniejsze, w imię tego trzeba znieść wszystko wedle przekonania, że *dzieci powinny mieć ojca, lepszy taki ojciec niż żaden*. Wątpliwe jednak jest przeświadczenie, że dobro dziecka leży po stronie tkwienia w związku przemocznym. Analiza przypadków wykazała bowiem, że dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest przemoc, nawet jeśli nie są bezpośrednio bite, upokarzane, wykorzystywane, zaniedbywane i molestowane, a pozostają jedynie w roli obserwatora, to równocześnie są osobami doznającymi przemocy.
- Może kiedyś sprawca zrozumie i przestanie, wedle przekonania, że *wszystko przez to picie, poza tym - to dobry mąż i ojciec, przestanie pić, wszystko będzie dobrze, prawdziwa miłość powinna wszystko wybaczyć, może się ocknie i zrozumie - to taki dobry człowiek*. Niestety, jak pokazuje praktyka, przemoc nie skończy się sama, ani nawet wskutek terapii odwykowej. W świetle badań alkohol jest z jednej strony „wyzwalaczem”, z drugiej „usprawiedliwieniem” przemocy, jest jednym z ważnych „czynnikiem ryzyka”, nie jest jednak przyczyną przemocy. Przekonanie o tym, że kiedyś będzie dobrze, bo to w gruncie rzeczy dobry człowiek, wynika też prawdopodobnie z dwóch przyczyn: po pierwsze z

tę, że ofiara pamięta, jak było na początku w ich związku, gdy przemoc nie było lub była mało dolegliwa, po drugiej – z fazy „miodowego miesiąca”.

- Kobieta nie poradzi sobie bez mężczyzny, np. wedle powiedzenia *niechby pił, niechby bił, byle by był*. To przekonanie jest nadal powszechne, szczególnie chętnie wykorzystywane przez sprawców, pomimo tego że w dzisiejszym świecie nie ma to adekwatnego przełożenia na rzeczywistość.
- Ofiara sama jest sobie winna, np. *widocznie go sprowokowała, pewnie jest masochistką, skoro go nie opuszcza – musi lubić być bita, starałam się, ale ona nie dała mi wyjścia*. Wokół winy i odpowiedzialności za przemoc narosło wiele nieprawdziwych przekonań i mitów. Choć może się to wydawać irracjonalne, bardzo często to ofiara jest obwiniana za to, co ją spotkało. Przekonany o tym jest sprawca, który czuje się wręcz „zmuszony” przez zachowanie ofiary do zastosowania przemocy. *Prosił, tłumaczył, przekonywał, groził, a ona nie chciała się podporządkować, więc musiał użyć siły*. Dla sprawcy stanowi to całkiem wiarygodne usprawiedliwienie i zdejmuje z niego odpowiedzialność, *Sama była sobie winna*. Przekonana o tym często bywa osoba poszkodowana: *odezwałam się, a on był zmęczony po pracy, za mało się starałam, nie potrafię mu dogodzić, źle się zachowywałam, co zrobiłam źle?* - to tylko kilka przykładów pojawiających się uzasadnień. W tym przekonaniu ofiara jest utwierdzana nie tylko przez sprawcę, ale także przez osoby trzecie. Przekonani bywają świadkowie i przedstawiciele służb: *po co tam poszła, musiała go sprowokować, skoro nie opuszcza go, to musi lubić być krzywdzona, „musi być jędzą, skoro ją pobił”*. W przypadku osób trzecich przekonanie to wpływa najczęściej z niezrozumienia złożoności zjawiska.

Powyższe mity i stereotypy zaprzeczają istnieniu zjawiska przemocy w rodzinie, wpływają na zmniejszenie jego skali.

III. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY - DANE LICZBOWE

1. Rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie w świetle danych ogólnopolskich

Trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy w rodzinie. Związane jest to przede wszystkim z wielością danych zbieranych przez różnorodne instytucje pośrednio i bezpośrednio analizujące przypadki stosowania przemocy, jak również z charakterem tych danych.

Trudność w jednoznacznym określeniu rozmiarów zjawiska związana jest również z faktem stosowania przez instytucje różnorodnych typologii i klasyfikacji zgromadzonych danych (np. podejrzenie przemocy i jej stwierdzenie, osoba skazana i niewinna, interwencje osobiste i telefoniczne, zgłoszenia anonimowe). Z całą pewnością przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym trudno się rozmawia i który jeszcze trudniej badać.

Mimo wielu kampanii mających oddziaływać na świadomość społeczeństwa, debat i dyskusji poświęconych temu zjawisku, przemoc domowa nadal często traktowana jest jako sprawa wstydliva, skrywana we własnych czterech ścianach. Szczególnie trudno dotrzeć specjalistom do dzieci, zwłaszcza tych najmniejszych - ofiar przemocy domowej. Same nie zgłaszają się na Policję, nie zadzwonią na infolinię dla ofiar przemocy, a jeśli nie chodzą do żłobka czy przedszkola, to dramat dziecka może bardzo długo rozgrywać się w domu. Wyjściowymi danymi na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie w skali naszego kraju mogą być dane opracowane przez Komendę Główną Policji oraz Centrum Badania Opinii Publicznej.

Komenda Główna Policji

Na podstawie danych statystycznych zgromadzonych przez Komendę Główną Policji można stwierdzić, że **ofiarami przemocy w rodzinie** są najczęściej kobiety, które w 2020 stanowiły około 73% wszystkich osób doświadczających przemocy domowej oraz dzieci, które z kolei stanowią około 14% ogólnej liczby osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Głównymi **sprawcami przemocy w rodzinie** są mężczyźni, którzy według danych z roku 2020 stanowią około 90% wszystkich sprawców przemocy domowej. Jak wskazują dane z lat 2018-2020 pochodzące z procedury „Niebieskiej Karty”, odsetek kobiet sprawców przemocy wzrasta. W roku 2020 kształtował się już na poziomie 9%, natomiast w roku 2018 wynosił 8%. Warto w tym miejscu wskazać, iż sytuacje, w których sprawcą przemocy jest osoba nieletnia, według statystyk są rzadkością: odnotowano 353 przypadki w 2020 r., co stanowiło około 0,5% ogólnej liczby sprawców.

W 2020 r. około 46,5% wszystkich **sprawców przemocy domowej dokonywało tych aktów pod wpływem alkoholu**, z czego wynika, że przemoc w rodzinie jest powiązana z występowaniem problemu alkoholowego. Warto w tym miejscu podkreślić, że w świetle danych zgromadzonych w latach 2018-2020 można zaobserwować tendencję do zmniejszania się liczby sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu w stosunku do ogólnej liczby sprawców.

Na podstawie sprawozdań statystycznych Komendy Głównej Policji z realizacji procedury „Niebieskiej Karty” i przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że w 2020 roku w stosunku do roku bazowego 2018 spadła liczba sporządzonych przez Policję formularzy „Niebieska Karta - A” o 552. Liczba sporządzonych przez Policję formularzy wszczynających procedurę oscyluje na przestrzeni lat 2018-2020 na podobnym poziomie około 60 tysięcy. Podobnie wygląda sytuacja z formularzami dotyczącymi kolejnych przypadków w trakcie procedury. W roku 2018 – 13.324 przypadki, w 2019 r. – 13.237, a w 2020 r. – 12.900 przypadków.

Tabela 1. Statystyki Komendy Głównej Policji z okresu 2018-2020 rok*

	2018	2019	2020
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie wg procedury „Niebieskiej Karty”			
Ogółem, w tym:	88 133	88 032	85 575
kobiety	65 057	65 195	62 866
mężczyźni	10 672	10 676	10 922
małoletni	12 404	12 161	11 787
Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wg procedury „Niebieskiej Karty”			
Ogółem, w tym:	73 654	74 910	73 228
kobiet	6 045	6 448	6 677
mężczyzn	67 306	68 148	66 198
nieletnich	303	314	353
Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, będących pod wpływem alkoholu wg procedury „Niebieskiej Karty”			
Ogółem, w tym:	43 182	42 583	39 798
kobiety	1 903	2 126	1 986
mężczyźni	41 257	40 435	37 781
nieletni	22	22	31
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A”			
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” ogółem, w tym:	73 153	74 313	72 601
wszczynających procedurę	59 829	61 076	59 701
dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	13 324	13 237	12 900

Źródło: Dane ze strony www.statystyka.policja.pl. Opracowanie MGOPS Krotoszyn.

* Od 2012 roku zmienił się system rejestracji statystycznej w związku z przemocą domową, stąd też inna forma prezentacji danych. Poniższe tabele dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskiej Karty” wyłącznie przez Policję (bez danych z działalności innych, upoważnionych do zwalczania przemocy domowej, podmiotów poza policyjnych).

Przemoc rówieśnicza w kontekście badań ogólnopolskich

Patrząc na przemoc rówieśniczą nie możemy pominąć statystyk związanych z przestępczością wśród dzieci i młodzieży. W 2019 roku na terenie całego kraju policjanci stwierdzili 822.873 przestępstwa oraz ujawnili 338.604 podejrzanych wśród których było 10.365 nieletnich sprawców czynów karalnych, którym udowodniono popełnienie 24.119 przestępstw. (źródło danych: Informacja dotycząca stanu zagrożenia przestępczością nieletnich w Polsce w 2019 roku” Biuro Prewencji KGP Wydział Prewencji, s. 2). Nieletni stanowili 3,06% wszystkich ustalonych przez policję podejrzanych sprawców tych czynów.

Odrębną statystyka dotyczy liczby przestępstw stwierdzonych w szkole i innych placówkach oświatowych. „W odczuciu samych uczniów i uczennic teren szkoły oraz boisko szkolne, szczególnie w przypadku gimnazjów, znajdują się w czołówce najmniej bezpiecznych miejsc dla nastolatków. Co prawda najbardziej brutalne akty agresji fizycznej - z użyciem narzędzi i broni oraz przemoc seksualna - zdarzają się częściej poza murami szkoły, ale jedna trzecia wszystkich odnotowanych przez policję czynów karalnych popełnionych przez nieletnich ma miejsce w szkole lub internacie.” (źródło danych: Iwona Chmura Rutkowska. „Być dziewczyną - być chłopakiem i przetrwać. Płeć i przemoc w szkole w narracjach młodzieży”, s. 81). Z danych statystycznych wynika, że w 2019 roku na terenie placówek oświatowych i wychowawczych stwierdzono ogółem 6.854 przestępstw (w 2018 roku - 7.613).

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”

Wg danych Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w latach 2017-2020 **nastąpił znaczny wzrost liczby przeprowadzanych rozmów w ramach infolinii wsparcia, aż o 50,7%** (w 2017 r. wykonano 15.826 telefonów, z kolei w 2020 r. rozmów było już 23.857). Wśród telefonujących zdecydowaną większość stanowiły kobiety (78%). Jeśli chodzi o dzieci, konsultanci odebrali 368 połączeń od osób niepełnoletnich: 242 od dziewcząt, 126 od chłopców - 167 rozmów dotyczyło występowania przemocy.

Dyżurujący najwięcej rozmów (38%) przeprowadzili z osobami doznającymi przemocy, jednak 18% połączeń zidentyfikowano od świadków. Przemoc psychiczną zgłaszało w 2020 roku 7.209 osób (w tym 148 dzieci), a przemoc fizyczną 4.475 dzwoniących (w tym 108 dzieci). Odnotowano również niemały udział przemocy ekonomicznej oraz seksualnej. W ponad połowie przypadków osobą krzywdzącą był/a partner/ka (ponad 52,5%). Dzwoniący niejednokrotnie opisywali również sytuacje, w których osobami stosującymi przemoc byli rodzice. W 10,4% zgłaszanych przypadków osoba stosująca przemoc nadużywała alkoholu. Zróżnicowany był czas upływający od momentu doświadczenia lub zaobserwowania po raz pierwszy przemocy do chwili, gdy świadek lub osoba krzywdzona decydowała się na kontakt z infolinią wsparcia – z czego wynika, że najczęściej kontaktowały się osoby doznające przemocy przez okres 2–10 lat.

Specjaliści Pogotowia „Niebieska Linia” w 2020 r. przeprowadzili 634 nowych interwencji, we wszystkich przypadkach miały one na celu udzielenie pomocy osobom doświadczającym przemocy poprzez kontakt z placówkami zajmującymi się przemocą w rodzinie, zwłaszcza dotyczyło to zgłoszeń zaistniałej sytuacji do OPS i policji. Większość interwencji była możliwa dzięki informacjom uzyskanym od członków rodziny, sąsiadów, znajomych (61%). W rozpatrywanych sprawach osobami doświadczającymi przemocy były przeważnie dzieci. Podstawową okolicznością, która sprawiała, że potrzebna jest pomoc z zewnątrz była powtarzalność przemocy.

Fundacja Dajmy Dzieciom Siłę

Z badania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę (źródło: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Negatywne doświadczenia młodzieży w trakcie pandemii. Raport z badań ilościowych, 2020, s.12,27,32), wynika, że **co czwarty respondent (27,2%) w wieku 13-17 lat doświadczył w pierwszym okresie pandemii co najmniej jednej z badanych form krzywdzenia** (np. przemocy fizycznej, psychicznej, wykorzystania seksualnego), częściej doświadczały jej dziewczyny i starsze nastolatki.

Przemocy ze strony rówieśników doświadczyło 15% respondentów, co istotne częściej były to dziewczyny niż chłopcy (dziewczyny: 18,9%, chłopcy: 11,3%). Przeważała przemoc fizyczna, ale również zwrócono uwagę, że co szesnasty respondent doświadczył przemocy psychicznej. Jeśli chodzi o kwestię wykorzystywania seksualnego, doświadczył go co dziesiąty badany (10,2%), coraz częstszym przypadkiem

staje się forma bez kontaktu fizycznego, polegająca na otrzymywaniu niechcianych nagich zdjęć (5,2%), słownej przemocy seksualnej (4,6%) oraz werbowania w Internecie do celów seksualnych (3,4%).

W badaniu podjęto również temat dobrostanu psychicznego dzieci i nastolatków w czasie pandemii, **gdzie co trzecia osoba (33,4%) oceniła go negatywnie**. Prawie co trzeci respondent (30,8%) uznał również, że w badanym okresie jego samopoczucie pogorszyło się, co piąty (18%) stwierdził, że poprawiło się, a prawie połowa badanych (47,6%) nie zauważyła w tym czasie zmiany. Wśród ankietowanych, nastolatkowie w wieku 16–17 lat oraz mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast, deklarowali doświadczenie przemocy ze strony bliskich dorosłych, wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym oraz bycia świadkiem przemocy w domu.

2. Dane dotyczące zarejestrowanych ofiar i sprawców przemocy w Gminie Krotoszyn

Tak jak trudno jest określić w sposób jednoznaczny skalę zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim, tak samo trudno jest określić to zjawisko w Gminie Krotoszyn. Zdecydowanie najpoważniejszą trudnością w diagnozowaniu wielkości zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych, rzeczywistych danych, charakteryzujących jej rozmiary. Nadal wiele przypadków przemocy w rodzinie nie jest zgłaszanych, głównie z powodu strachu, wstydu, braku wiary w skuteczność prawa i obowiązujących procedur, braku sprawnego systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, jak również z powodu nie zawsze prawidłowego funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za ściganie i karanie (policji, sądu, prokuratury).

- W 2020 roku, podobnie jak w latach poprzednich, liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wyniosła 4, co oznacza, że członkowie Zespołu spotykali się raz na kwartał, do czego są zobowiązani stosownymi aktami prawa. Bezpośrednia praca z rodzinami, w których dochodzi do przemocy i ich członkami prowadzona jest z kolei poprzez powoływane w ramach Zespołu grupy robocze. W latach 2018-2020 liczba przypadków przemocy w rodzinie ulegała wahaniom - w 2018 roku utworzono 130 grup roboczych, w roku kolejnym znacznie mniej, tj. 71 grup, natomiast w 2020 roku ich liczba zwiększyła się do 79, co mogło być związane z wystąpieniem pandemii koronawirusa SARS-CoV-2. Z uwagi na wdrożone obostrzenia, możliwość interwencji i podejmowania działań zmniejszyła się, co można zauważyć m.in. w zakresie liczby spotkań przypadających na każdą powołaną grupę. W 2019 roku każda z powołanych grup spotykała się średnio po 3 razy, natomiast w 2020 roku członkowie każdej z powołanych grup spotkali się jednokrotnie.
- W 2020 roku pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych objętych zostało 79 rodzin, czyli o 8 rodzin więcej niż w roku poprzednim, a zarazem o 51 mniej niż w roku 2018. W 2020 roku wsparcie zostało udzielone łącznie 250 członkom rodzin, w których dochodziło do zachowań przemocowych, w tym: 77 kobietom, 81 mężczyznom oraz 92 dzieciom. Należy zaznaczyć, że w 2018 roku wśród osób doświadczających przemocy, które zostały objęte pomocą i wsparciem członków grup roboczych było również dziecko z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze, co miało miejsce zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. Analizując zmiany zachodzące na przestrzeni ostatnich 3 lat można zauważyć spadek liczby rodzin oraz ich członków, z którymi uczestnicy ZI prowadzili pracę. Ponadto w 2020 roku w porównaniu do 2018 roku odnotowana została pozytywna zmiana w zakresie zachowań przemocowych w stosunku do osób o ograniczonej mobilności i samodzielności.
- Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.
- Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. W przypadku uzyskania w toku prowadzonych czynności służbowych lub

zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie następuje wszczęcie Procedury poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Na przestrzeni analizowanych ostatnich 3 lat, procedurą „Niebieskie Karty” objęto niemal wszystkie rodziny, z którymi członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzili pracę. W 2020 roku grupy robocze objęły wsparciem wszystkie 79 rodzin, w roku poprzednim procedura „Niebieskie Karty” została wszczęta w 114 rodzinach, natomiast w 2018 roku w 130, co oznacza znaczącą i pozytywną zmianę w zakresie skali problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy. Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury. Z informacji otrzymanych z MGOPS w Krotoszynie wynika również, że najpowszechniejszą stosowaną formą przemocy jest przemoc fizyczna i psychiczna.

- W 2020 roku procedurę „Niebieskie Karty” wszczęto wobec 79 rodzin i wypełniono wówczas 7 formularzy „Niebieska Karta - A”, przez przedstawicieli pomocy społecznej. Ponadto, w omawianym roku grupy robocze sporządziły 20 formularzy „Niebieska Karta - C”, taką samą liczbę formularzy „Niebieska Karta - D”. W stosunku do lat poprzednich liczba sporządzonych formularzy, z pominięciem części A formularza, zwiększyła się, co świadczy o intensyfikacji działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w zakresie ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- W latach 2018-2020 liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” uległa zwiększeniu o 25%. W 2018 roku zakończono ich łącznie 36, w 2019 roku 44, a w 2020 roku o 1 więcej. Od lat jedynym powodem zakończenia procedury w rodzinach z problemem przemocy jest ustanie jej na skutek podejmowanych przez grupy robocze działań. Co ważne, nie odnotowuje się sytuacji, gdy procedura zostaje zainicjowana bez wystarczających przesłanek i jest ona zakańczana z powodu braku zasadności podejmowanych działań.
- Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba osób korzystających ze wsparcia w związku z występującym w ich rodzinach przemocą uległa znaczącemu spadkowi, co wynikało m.in. z wystąpienia pandemii SARS-CoV-2. W 2018 roku pomocą objęto 185 osób, w 2019 roku ich liczba zmniejszyła się do 144 osób, a w 2020 roku zaledwie do 29 osób. Na przestrzeni lat 2018-2020 główną formą udzielanego wsparcia było poradnictwo psychologiczne, a także wsparcie socjalne oraz prawne. W 2020 roku żadna z osób dotkniętych problemem przemocy nie skorzystała z pomocy medycznej, socjalnej, ani zawodowej i rodzinnej, niemniej ze wsparcia psychologicznego skorzystały 24 osoby, a prawnego 5 osób. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne jest wysokie zapotrzebowanie mieszkańców na pomoc w formie specjalistycznego poradnictwa. Wskazuje to na potrzebę rozwijania lokalnego systemu wsparcia oraz zwiększenie grona specjalistów świadczących profesjonalne wsparcie osobom z problemem przemocy w rodzinie w celu poprawy ich sytuacji rodzinnej.
- Przemoc w rodzinie nierzadko skorelowana jest z innymi występującymi w rodzinach problemami uniemożliwiającymi prawidłowe życie społeczno-rodzinne. Wśród nich najpowszechniejsza jest kwestia uzależnienia, m.in. od alkoholu. W związku z tym konieczne jest udzielanie osobom dotkniętym przemocą wieloaspektowego wsparcia i podejmowanie współpracy międzyinstytucjonalnej w ramach lokalnego systemu pomocy. Istotną rolę w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wsparcia ofiar przemocy pełni m.in. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której kompetencje umożliwiają kontaktowanie się z osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przez nie przemocy wobec swoich bliskich oraz podejmowanie odpowiednich działań. W 2020 roku członkowie GKRPA skontaktowali się z 1 mieszkańcem Gminy nadużywającym alkoholu i wykazującym zachowania przemocowe, a także 2 osobami doznającymi przemocy w rodzinie. Członkowie GKRPA prowadzili również rozmowę interwencyjną z osobą dopuszczającą się zachowań przemocowych. Na przestrzeni ostatnich lat zarówno liczba osób stosujących przemoc, jak i doznających jej ulegała wahaniom, co jest bezpośrednią konsekwencją pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 i braku możliwości prowadzenia szeroko zakrojonej działalności interwencyjnej.

- Należy zauważyć, że w latach poprzednich członkowie GKRPA podejmowali również pracę ze świadkami przemocy, a także motywowali sprawców do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
- Funkcjonujący, w ramach działalności GKRPA, Punkt Konsultacyjny dla Osób z Problemami Alkoholowymi świadczy wsparcie również osobom z problemem przemocy. W 2020 roku w Punkcie pomoc udzielana była przez średnio 47 godzin w miesiącu przez instruktora terapii uzależnień, psychologa, a także certyfikowanego specjalistę/konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich lat pomoc w Punkcie otrzymało więcej osób doznających i stosujących przemoc niż te, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA, co świadczy o zapotrzebowaniu mieszkańców na taką formę pomocy. Należy zauważyć, że w 2020 roku zarówno osoby doznające problemu przemocy, jak i te, które stosują takie zachowania wobec innych zostały objęte poradnictwem jednorazowo, z kolei w latach poprzednich udzielano im profesjonalnego wsparcia kilkakrotnie.
- Mieszkańcy Miasta i Gminy Krotoszyn w przypadku doświadczania lub stosowania przemocy wobec swoich bliskich mają możliwość skorzystania ze specjalistycznego wsparcia w ramach działalności Zespołu Interwencji Kryzysowej działającego w strukturze PCPR w Krotoszynie. ZIK obejmuje działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy. Na podstawie stosownych umów, OIK jest realizatorem zadań własnych gminy z zakresu przeciwdziałania przemocy, co znacząco rozszerza katalog działalności Gminy w tym obszarze.
- Przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej działa specjalistyczna grupa wsparcia dla kobiet dotkniętych przemocą w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć wahanie się liczby spraw prowadzonych przez pracowników OIK, niemniej w 2020 roku ich liczba była najwyższa w całym omawianym okresie i wyniosła 146 (o 26% więcej niż w 2019 roku), a większość z nich miała miejsce na terenie Miasta (114 spraw). Część prowadzonych działań jest bezpośrednio związana z problemem stosowania przemocy w rodzinie. Ich udział w ogóle prowadzonych działań wyniósł w 2020 roku 18%.
- W świetle statystyk prowadzonych przez OIK w Krotoszynie należy wskazać, że sytuacje kryzysowe często są konsekwencją spożywania alkoholu przez członków rodzin. W 2020 roku ta korelacja była szczególnie zauważalna, gdyż w 17 na 26 przypadków do zachowań przemocowych w rodzinie doszło na skutek spożywania alkoholu, a dodatkowo alkohol był powodem również 30 innych sytuacji kryzysowych.
- Osoby stosujące przemoc kierowane są ponadto do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krotoszynie, gdzie prowadzone są programy korekcyjno-edukacyjne. Pomoc osobom doznającym przemocy odbywa się w ramach działalności różnych jednostek. W ramach ich działalności prowadzone jest specjalistyczne poradnictwo, a także terapia grupowa i indywidualna o charakterze warsztatowo-wykładowym. Należy wskazać, że pomoc terapeutyczna udzielana jest również w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie, który dysponuje miejscami noclegowymi i udziela schronienia osobom doświadczającym przemocy.

Tabela 2. Statystyki dotyczące przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Krotoszyn z okresu 2018-2020

Dane statystyczne	2018	2019	2020
Liczba rodzin objętych pomocą MGOPS w Krotoszynie z powodu przemocy w rodzinie	10	71	63
Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie			
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4
Liczba utworzonych grup roboczych	130	71	79
Liczba posiedzeń grup roboczych	183	209	79
Liczba osób i rodzin objętych pomocą grup roboczych			
Liczba rodzin objętych pomocą MGOPS w Krotoszynie z powodu przemocy w rodzinie	130	71	79

Liczba osób, z czego:	369	202	250
liczba dzieci	125	59	92
Liczba kobiet, w tym:	118	67	77
starszych	19	11	4
Liczba mężczyzn, w tym:	126	76	81
starszych	21	11	4
Dane dotyczące procedury "Niebieskie Karty"			
Liczba rodzin, w którym wszczęto procedurę	68	71	79
Liczba sporządzonych formularzy "Niebieska Karta - A" przez pomoc społeczną	13	7	7
Liczba sporządzonych formularzy "Niebieska Karta - C"	1	14	20
Liczba sporządzonych formularzy "Niebieska Karta - D"	1	3	20
Dane dotyczące zakończonych procedur "Niebieskie Karty"			
Liczba zakończonych procedur ogółem, w tym:	36	44	45
z powodu ustania przemocy	36	44	45
z powodu braku zasadności podejmowanych działań	0	0	0
Dane dotyczące osób i rodzin dotkniętych przemocą korzystających ze wsparcia			
Poradnictwo medyczne	0	0	0
Poradnictwo psychologiczne	185	112	24
Poradnictwo prawne	0	0	0
Poradnictwo socjalne	20	32	0
Poradnictwo zawodowe i rodzinne	0	0	0
Dane statystyczne dotyczące działań GKRPA w związku z problemem przemocy w rodzinach alkoholowych			
Liczba osób stosujących przemoc, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	4	4	1
Liczba osób doznających przemocy, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	6	8	2
Liczba osób doznających przemocy, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	3	3	0
Liczba rozmów interwencyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu w związku ze stosowaniem przez nią przemocy	4	4	1
Liczba rozmów motywujących sprawców przemocy do udziału w oddziaływaniach edukacyjno-korekcyjnych	4	4	0
Osoby doznające i stosujące przemoc w rodzinie korzystające z Punktu Konsultacyjnego			
Liczba osób stosujących przemoc	8	10	2
Liczba porad dla stosujących przemoc	15	17	2
Liczba osób doświadczających przemocy	31	30	5
Liczba porad dla doświadczających przemocy	38	39	5
Liczba spraw prowadzonych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Krotoszynie			
Liczba wszystkich prowadzonych spraw związanych z sytuacjami kryzysowymi	118	116	146
Liczba rozpoczętych spraw w danym roku	b.d.	b.d.	77
Liczba spraw związanych z sytuacjami kryzysowymi dotyczącymi przemocy	b.d.	b.d.	26
Liczba spraw związanych z ze spożyciem alkoholu	44	41	30
Działania Policji w związku z przemocą			
Liczba „Niebieskich Kart” wszczętych przez KPP	48	75	47
Liczba interwencji domowych	469	546	557

Źródło: Dane z dokumentu pn. Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych dla Miasta i Gminy Krotoszyn, 2021 rok, s. 43-50. Opracowanie MGOPS Krotoszyn.

Miasto i Gmina Krotoszyn w 2020 roku, zleciła przeprowadzenie i sporządzenie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych dla Miasta i Gminy Krotoszyn. Celem badania było poznanie zagrożeń społecznych występujących na obszarze Miasta i Gminy Krotoszyn - rodzaj problemów i ich skala, analiza stanu zasobów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania uzależnieniom. Badanie zostało przeprowadzane we wrześniu 2021 roku. Uczestniczyło w nim łącznie 3.888 osób (w tym 3.338 uczniów, 500 dorosłych mieszkańców) z terenu Miasta i Gminy

Krotoszyn. Diagnozowano między innymi przyczyny przemocy, powszechność jej występowania, stereotypy z nią związane, subiektywne możliwości przeciwdziałania przemocy oraz skuteczności działań profilaktycznych. Pytano ankietowanych o charakterystyczne dla przemocy w rodzinie zachowania, wyodrębniono charakterystyczne dla zjawiska przemocy stereotypy poznając postawy mieszkańców Miasta i Gminy Krotoszyn na jej temat. Uwzględniono również poziom wiedzy lokalnej społeczności na temat placówek interwencyjnych i pomocowych oraz możliwych działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy. Z badania, w którym wzięło udział 500 mieszkańców powyżej 18 roku życia, wynika, że:

- W ostatnich 12 miesięcy przemoc doznało aż 40% mieszkańców, wśród których 23% jednokrotnie, 8% od 2 do 10 razy, 2% wskazało na przedział 11-12 razy, 4% respondentów podało, iż miało to miejsce 21-30 razy, a 3% - więcej niż 30 razy.
- Aby przybliżyć kwestię doznawania przemocy i określić kogo ten problem dotyka częściej, pytanie o doświadczanie przemocy zostało skorelowane z pytaniem o płeć respondentów. Z udzielonych odpowiedzi można stwierdzić, że kobiety częściej niż mężczyźni doświadczają wielokrotnych przejawów przemocy. Na doświadczenie przemocy więcej niż 21 razy wskazało łącznie 8% kobiet spośród tych, które zmagają się z tym problemem, natomiast w przypadku mężczyzn było to 6%.
- Z udzielonych odpowiedzi, na pytanie: jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a zadane 118 dorosłym mieszkańcom mającym doświadczenia o charakterze przemocowym, wynika, że przemoc kierowana była najczęściej w kierunku najbliższych członków rodziny lub otoczenia, bowiem 44 respondentów wskazało, że zastosowali przemoc wobec rodziców (39%), a 18 na dziecko/dzieci (16%). Po 13 odpowiedzi padło z kolei na partnerów/partnerki oraz rodzeństwo (11%), a 6 osób wskazało na zastosowanie przemocy wobec dziadków (5%). Najmniejsza liczba wskazań padła na współmałżonków (4 osoby, tj. 4%).
- Aż 29% badanych (500 mieszkańców) zdecydowanie postrzega stosowanie kar fizycznych jako dobrą metodę wychowawczą, a 20% uważa, że jest ona raczej dobra. Przeciwnego zdania jest natomiast 38%, a 13% respondentów trudno się opowiedzieć w tej kwestii.
- Niemal połowa badanych przejawia błędne przekonanie, iż przemoc występuje jedynie w domach, gdzie istnieje problem alkoholizmu, co potwierdziło 44% z nich, a 12% respondentów nie ma zdania na ten temat.
- 18% ankietowanych jest przekonanych, że ofiarami przemocy w rodzinie nie mogą być mężczyźni, a 25% raczej zgadza się z tym twierdzeniem. Świadomych problemu przemocy zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn jest łącznie 44% osób.
- Zgłoszenie problemu przemocy w swoim domu jako powód do wstydu postrzega ponad połowa ankietowanych (łącznie 51% odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”), a co trzeci badany opowiedział się, iż przemoc nie jest powodem wstydu dla osoby jej doświadczającej (31%).
- W znacząco zwiększyła się liczba rodzin, które otrzymały pomoc i wsparcie MGOPS z powodu przemocy w rodzinie w porównaniu do 2018 roku. W 2018 roku pomocą objęto 10 rodzin, w 2019 roku aż 71, natomiast w 2020 roku 63. Oznacza to, że w latach 2018-2020 ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tego powodu zwiększyła się o 530%. Ponadto, należy mieć na względzie, iż ogólna liczba rodzin korzystających z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krotoszynie w 2020 roku wyniosła 828, co oznacza, że przemoc była powodem wsparcia 8% z nich.

3. Zasoby instytucjonalne w Mieście i Gminie Krotoszyn

- **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** - wykonuje zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności polegające na: przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków celowych, pracy socjalnej, tworzeniu gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

opracowywaniu i realizacji programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzeniu gminnych ośrodków wsparcia. Zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;

- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** - wykonuje zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie; do zadań tych należy w szczególności m.in. prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, udzielanie informacji o prawach, uprawnieniach, szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr z terenu powiatu, prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej, tworzenie i prowadzenie ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistycznych ośrodków wsparcia, a także opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR** - udzielanie kompleksowej pomocy psychologicznej osobom i rodzinom znajdującym się w nagłym bądź przewlekłym kryzysie psychicznym (np. żałoba po stracie bliskiej osoby, przemoc w rodzinie, konflikty rodzinne, małżeńskie, nieporadność życiowa, niewydolność wychowawcza, itp.); interwencja w nagłych zdarzeniach i przeżyciach traumatycznych (np. próby samobójcze, przemoc w rodzinie, napaść seksualna, katastrofy, itp.); prowadzenie krótkiej psychoterapii indywidualnej bądź rodzinnej oraz poradnictwa psychologicznego;
- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** - do zadań Komisji należy między innymi inicjowanie działań w zakresie zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży, podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego a także udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna** - udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom, młodzieży oraz rodzicom, między innymi poprzez: wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej, problematyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka, terapia zaburzeń rozwojowych i zaburzeń dysfunkcyjnych, prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli, wspomaganie wychowawczej funkcji rodzin;
- **Poradnia leczenia uzależnień** - diagnozuje pacjentów uzależnionych i współuzależnionych, prowadzi terapię uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, wykonuje konsultacje specjalistyczne;
- **Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych** - udziela pomocy i wsparcia w różnych kategoriach problemów dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, osób doświadczających przemocy w rodzinie a także dla osób/rodzin pozostających w kryzysie;
- **Komenda Powiatowa Policji** - zgodnie z ustawą o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku, do podstawowych zadań policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu, przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie, w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie, zapewnianie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa, informowanie ofiar i świadków o przysługujących prawach, możliwościach i miejscach uzyskania pomocy, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców;
- **Prokuratura Rejonowa** - zajmuje się ściganiem przestępstw i odpowiedzialna jest m.in. za prowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych, sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami oraz składanie wniosków i udział w postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, gromadzenie dowodów zbieranych przez organa ścigania lub obywateli, przygotowywanie na ich podstawie aktów oskarżenia, kierowanie tych aktów do sądów i

następnie reprezentowanie Państwa w sprawach sądowych, które te akty rozpatrują. Prokurator reaguje na doniesienia organów ścigania, jak i na sygnały od obywateli;

- **Sąd Rejonowy** - jako jednostka sądownictwa najbliższa dla obywateli, rozpatruje wszystkie sprawy, z wyjątkiem zastrzeżonych dla sądu okręgowego (Wydział Karny, Wydział Rodzinny i Nieletnich, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej);
- **Straż Miejska** - zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, do zadań straży należy m.in. przeciwdziałanie patologiom społecznym poprzez zbieranie i przekazywanie informacji uprawnionym podmiotom, udzielanie pomocy i asystowanie podczas interwencji, monitoring w środowiskach uwikłanych w przemoc, prowadzenie programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie przemocy rówieśniczej oraz poprzez udzielanie wsparcia logistycznego;
- **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** - kompleksowo realizuje procedurę Niebieskie Karty, dokonuje diagnozy zjawiska przemocy na terenie gminy;
- **Placówki służby zdrowia** - zobowiązane są do udzielania pomocy medycznej, a w przypadku rozpoznania symptomów u pacjenta, świadczących o występowaniu przemocy domowej, do informowania o możliwościach uzyskania pomocy, wystawiania na prośbę osoby pokrzywdzonej zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu, informowanie ofiar o warunkach i miejscach wystawienia obdukcji, są zobowiązani do sporządzenia formularza Niebieska Karta;
- **Placówki oświatowe** - szkoła obok funkcji edukacyjnej jest źródłem wsparcia dla rodziców w wychowaniu dziecka, między innymi poprzez dostarczanie wiedzy dotyczącej problematyki wychowania z zakresu komunikacji interpersonalnej pomiędzy rodzicami i dziećmi, profilaktyki zagrożeń, racjonalnego spędzania czasu wolnego, kształtowanie umiejętności wychowawczych poprzez zajęcia warsztatowe, udzielanie pomocy materialnej, takiej jak bezpłatne obiady, bezpłatne podręczniki, stypendia, wzmacnianie więzi wewnątrzrodzinnych, prowadzenie zajęć edukacyjnych z zakresu wychowania do życia w rodzinie, ponadto do sporządzenia formularza „Niebieska Karta”.

Nie bez znaczenia dla profesjonalnego wspierania ofiar oraz sprawców przemocy w zakresie prewencji oraz integracji jest funkcjonowanie i oferta **organizacji pozarządowych**, które zapewniają wsparcie rzeczowe, bezpłatne poradnictwo prawne, psychologiczne i pedagogiczne, czy też prowadzą różnego rodzaju oddziaływania dotyczące wspierania rozwoju społeczności lokalnych.

Warto jednocześnie podkreślić, iż przedstawione powyżej ramowe zakresy działań poszczególnych instytucji i podmiotów realizowane są na gruncie kooperacji interdyscyplinarnej i koalicyjnej oraz osadzone na wieloletniej tradycji dotyczącej współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób w kryzysie. Powyższe realizowane jest nie tylko w odniesieniu do przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie, ale i w innych obszarach wsparcia społecznego (świadczonego m.in. na rzecz osób bezdomnych i w kryzysie mieszkaniowym, osób uwikłanych w problem uzależnień, osób doświadczających kryzysów suicydologicznych oraz kryzysów psychicznych i chorujących psychicznie, czy też osób z niepełnosprawnościami). U podstaw powyższego leży bowiem przekonanie, że ścisła współpraca oraz sieciowanie i integrowanie działań pozwalają na skuteczniejsze i efektywniejsze realizowanie zadań polityki społecznej, stanowiąc przy tym znakomitą platformę do opracowywania, testowania i wdrażania nowych rozwiązań, poszerzających ofertę wsparcia dla mieszkańców Miasta i Gminy Krotoszyn.

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT oscyluje w obszarze przepisów prawnych, infrastruktury pomocowej, kompetencji kadry oraz samego procesu udzielania pomocy. Efektywnie identyfikuje słabe i silne strony oraz ocenia szanse i zagrożenia, jakie stoją przed instytucjami i organizacjami realizującymi działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Krotoszyn. Analiza uwzględnia czynniki, które mają wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję realizatorów zadań z zakresu przemocy domowej. **Mocne strony** to atuty instytucji/organizacji, które ją wyróżniają, **słabe strony** to konsekwencje ograniczeń zasobów instytucjonalnych, kadrowych i finansowych, **szanse** możemy określić jako tendencje w

otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem rozwoju i co istotne, mogą osłabić spodziewane **zagrożenia**.

Mocne strony	Słabe strony
Wypracowane porozumienia międzygminne dotyczące korzystania z usług Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz jego współfinansowania.	Zjawisko przemocy w dalszym ciągu silnie zakorzenione w obyczajowości, utrwalone i podtrzymywane poprzez mity i stereotypy.
Proces legislacyjny ustaw w zakresie przeciwdziałania problemom przemocy w rodzinie.	Zjawisko często nierozpoznawalne nawet przez same ofiary, a także przez świadków i sprawców.
Programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.	Powszechny pogląd o niewielkich konsekwencjach ponoszonych przez sprawcę - stanowiący czynnik osłabiający podejmowanie działań przeciwko niemu.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz dostępna całodobowo baza miejsc schronienia dla ofiar przemocy – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia.	Brak pełnej koordynacji działań poszczególnych służb wynikający często z odrębnych i niespójnych przepisów prawnych.
Funkcjonowanie lokalnego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Zjawisko silnie powiązane z innymi szkodliwymi zjawiskami (uzależnienia, ubóstwo, brak pracy); może być zarówno ich skutkiem, jak i przyczyną.
Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.	Mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się wspieraniem ofiar przemocy w rodzinie.
Dostępność wielu instytucji pomocowych dla ofiar przemocy; dobra wieloletnia współpraca międzyinstytucjonalna.	
Szybkie reagowanie na sygnały występowania przemocy w rodzinie.	
Działania zawsze zgodne z obowiązującymi procedurami.	
Wysoki poziom moralno-etyczny kadry.	
Wysoki poziom posiadanych kompetencji kadry, bezpośrednio pracującej z osobami dotkniętymi przemocą.	
Kadra specjalistycznych placówek działająca rzetelnie i kreatywnie.	
Dobra znajomość środowiska lokalnego pod kątem istniejących problemów społecznych, w tym przemocy w rodzinie, a także mechanizmów radzenia sobie z nimi przez lokalną społeczność.	
Szanse	Zagrożenia
Powszechne uznanie szkodliwości zjawiska przemocy w rodzinie (uwrażliwienie społeczne na występujące akty przemocy).	Mity i stereotypy nt. przemocy w rodzinie silnie zakorzenione w mentalności społeczności lokalnych.
Realizacja na poziomie powiatu oraz gmin spójnych systemów profilaktyki mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.	Silne przekonania o braku egzekwowania konsekwencji wobec osoby stosującej przemoc, o ich bezkarności, wyuczona bezradność u osób doświadczających przemocy.

Rosnący wskaźnik zaufania do instytucji udzielającej pomocy osobom pokrzywdzonym.	Skutki zjawiska są ponoszone przez jego ofiary i świadków latami, nawet po ustaniu przemocy.
Szkolenia dla kadr pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości, policji, służby zdrowia, placówek oświatowych – z zakresu przeciwdziałania i reagowania na zjawisko przemocy.	Rozciągnięte w czasie działania od ujawnienia przemocy do trwałej zmiany w sytuacji ofiary.
Realna współpraca samorządów terytorialnych z innymi podmiotami realizującymi zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	Konsekwencje zdrowotne i psychospołeczne przemocy w rodzinie.
Edukacja społeczna na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	Wypalenie zawodowe osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V. OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU

W Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające cele i kierunki działań oraz sprecyzowano rodzaje tych działań:

- profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna: obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie,
- ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnością lub osób niesamodzielnych),
- oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie: obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się pracą z tymi osobami,
- podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Celem strategicznym Programu jest: **Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali zjawiska poprzez podniesienie jakości oraz dostępności oferowanego wsparcia i świadczonych usług w obszarze prewencji, interwencji i integracji.**

Uzupełnieniem celu strategicznego stają się cele szczegółowe:

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Cel 4: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Opracowane cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie zakładają ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy, co stanowi cel nadrzędny, łączący działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych. Dlatego też w realizację celów i zadań programu zaangażowane zostaną różne podmioty, instytucje i

organizacje, których zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W programie opisano również przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań oraz spodziewane efekty.

Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

- 1.1.** Poszerzenie wiedzy mieszkańców gminy i zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

- 1.1.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą

Realizatorzy zadania:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie

Wskaźniki:

- liczba opracowanych diagnoz

Termin realizacji: 2022-2026

Kierunki działań:

- 1.2.** Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

- 1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, które:

- obalają stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie
- opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania
- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę
- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doświadczających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc

Realizatorzy zadania:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie
- MGOPS w Krotoszynie

Wskaźniki:

- liczba lokalnych kampanii społecznych

Termin realizacji: 2022-2026

- 1.2.3. Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego, a kościołami lub związkami wyznaniowymi na terenie gminy, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich (art. 9 ust. 1 ustawy)

Realizatorzy zadania:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie we współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań
- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Termin realizacji: 2022-2026

1.2.4. Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe

Realizatorzy zadania:

- MGOPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań,
- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2022 – 2026

Kierunki działań:

1.3. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaje działań:

1.3.3. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służącego wzmocnieniu metod opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również kompetencji rodziców i opiekunów w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

Realizatorzy zadania:

- MGOPS
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krotoszynie
- Pedagogzy szkolni

Wskaźniki:

- liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- liczba osób, którym udzielono porady

Termin realizacji: 2022 - 2026

Obszar 2: Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

2.1. Rozwój infrastruktury instytucji, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy

Rodzaje działań:

2.1.1. Funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego

Realizatorzy zadania:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie

Wskaźniki:

- liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego
- liczba funkcjonujących w danym roku grup roboczych
- liczba spotkań grup roboczych

Termin realizacji: 2022 – 2026

Kierunki działań:

2.2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy m.in. psychologicznej, pedagogicznej, prawnej i socjalnej i rodzinnej

Realizatorzy zadania:

- MGOPS

Wskaźniki:

- liczba opracowanych materiałów informacyjnych

Termin realizacji: 2022 -2026

Kierunki działań:

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Rodzaje działań:

2.3.1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

Realizatorzy zadania:

- przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, jednostki oświaty, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych

Wskaźniki:

- liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę
- liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzednich
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy w sprawach toczących się procedur „Niebieskie Karty”
- liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, w tym ze względu na problem przemocy: psychicznej, fizycznej i seksualnej
- liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”
- liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”

- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-C”

Termin realizacji: 2022 - 2026

2.3.2. Realizowanie przez instytucje publiczne, zajmujące się pomocą osobom doznającym przemocy, w rodzinie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych

Realizatorzy zadania:

- MGOPS
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krotoszynie
- Pedagogzy szkolni

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego w danej instytucji, w tym liczba osób korzystających z porad za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość
- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych.

Termin realizacji: 2022 - 2026

2.3.3. Realizacja form pomocy programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, socjalnej, pedagogicznej, prawnej i rodzinnej dla osób doznających przemocy w rodzinie, w tym na rzecz reintegracji rodzin

Realizatorzy zadania:

- MGOPS
- Starostwo Krotoszyńskie (bezpłatne porady prawne)

Wskaźniki:

- liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie
- liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie
- liczba osób, które uczestniczyły w terapii indywidualnej psychologicznej (terapeutycznej)
- liczba grup terapeutycznych
- liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne
- liczba grup wsparcia
- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia

Termin realizacji: 2022 -2026

2.3.4. Zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie pomocy miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia, w ośrodku interwencji kryzysowej oraz w ośrodku wsparcia

Realizatorzy zadania:

- MGOPS we współpracy z OIK i SOW w Zdunach, organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą

Termin realizacji: 2022 – 2026

2.3.5. Wzmacnianie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań

Realizatorzy zadania:

- Sąd Rejonowy w Krotoszynie

Wskaźniki:

- liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach
- liczba osób dorosłych przesłuchanych w przyjaznych pokojach

Termin realizacji: 2022 – 2026

2.3.6. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy

Realizatorzy zadania:

- MGOPS

Wskaźniki:

- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie przez pracownika socjalnego w trybie art. 12a ustawy
- liczba stwierdzonej przez sąd bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości odebrania dziecka

Termin realizacji: 2022 – 2026

2.3.7. Tworzenie warunków umożliwiających osobom doznającym przemocy w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych

Realizatorzy zadania:

- Urząd Miejski w Krotoszynie

Wskaźniki:

- liczba lokali socjalnych przyznanych osobom doznającym przemocy w rodzinie w pierwszej kolejności

Termin realizacji: 2022 - 2026

Kierunki działań:

2.4. Monitoring działań pomocowych

Rodzaje działań:

2.4.1. Monitoring pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy

Realizatorzy zadania:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie
- MGOPS

Wskaźniki:

- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie
- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na brak zasadności podejmowania działań
- liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym osób u których przemoc w rodzinie ustała
- liczba corocznych raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Termin realizacji: 2022 - 2026

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Kierunki działań:

- 3.1.** Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowywanie i doskonalenie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi i wdrażanie do realizacji

Rodzaje działań:

- 3.1.1.** Ewidencjonowanie instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania:

- MGOPS we współpracy z PCPR, OIK, placówkami oświatowymi, policją, Gminną komisją ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, Sądem Rejonowym, organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

- corocznie aktualizowane na stronie internetowej MGOPS informatora zawierającego bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, wraz ze wskazaniem zakresu oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie

Termin realizacji: 2022 - 2026

- 3.1.2.** Przesyłanie zaktualizowanego informatora zawierających aktualne bazy teleadresowe, o którym mowa w pkt 3.1.1., właściwemu miejscowo Prezesowi Sądu Rejonowego, Prokuratorowi Rejonowemu, Komendantowi Powiatowej Policji, komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej, dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca każdego kolejnego roku

Realizatorzy zadania:

- MGOPS we współpracy z PCPR, OIK

Wskaźniki:

- przekazanie ww. podmiotom aktualnego informatora zawierającego bazy teleadresowe w wersji elektronicznej

Termin realizacji: 2022 - 2026

- 3.1.3.** Rozpowszechnianie informatorów, przez podmioty, o których mowa w pkt 3.1.2., w podległych im pionach organizacyjnych

Realizatorzy zadania:

- Sąd Rejonowy w Krotoszynie
- Prokuratura Rejonowa w Krotoszynie
- Komenda Powiatowa Policji
- Placówka Żandarmerii Wojskowej w Lesznie

Wskaźniki:

- liczba przekazanych ww. podmiotom aktualnych informatorów w wersji papierowej i/lub elektronicznej
- umieszczenie informatorów na stronach internetowych ww. podmiotów dwa razy w roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia każdego kolejnego roku

Termin realizacji: 2022 - 2026

Kierunki działań:

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

3.2.1. Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Realizatorzy zadania:

- MGOPS
- Komenda Powiatowa Policji
- Placówki ochrony zdrowia
- Placówki oświatowe
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Prokuratura Rejonowa w Krotoszynie
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie oraz utworzone przez Zespół grupy robocze i inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego czy grup roboczych

Wskaźniki:

- liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wskazanych jako osoby stosujące przemoc w rodzinie
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-D”

Termin realizacji: 2022 -2026

3.2.2. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitorowania zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania:

- MGOPS

Wskaźniki:

- liczba przekazanych organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc

Termin realizacji: 2022 - 2026

Kierunki działań:

3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i programu psychologiczno-terapeutycznego zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

3.3.1. Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnego przez całoroczną dostępność miejsc w realizowanych programach

Realizatorzy zadania:

MGOPS we współpracy z PCPR i OIK

Wskaźniki:

- dostępność do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych

Termin realizacji: 2022 - 2026

3.3.2. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania:

- MGOPS w współpracy z PCPR, OIK

Wskaźniki:

- liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Termin realizacji: 2022 - 2026

Kierunki działań:

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań

Rodzaje działań:

3.4.1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania:

- MGOPS w współpracy z PCPR, OIK

Wskaźniki:

- liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Termin realizacji: 2022 - 2026

Kierunki działań:

3.5. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi

Rodzaje działań:

3.5.1. Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny

Realizatorzy zadania:

- MGOPS w współpracy z PCPR, OIK

Wskaźniki:

- liczba programów wspierających
- liczba osób uczestniczących w programach wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Termin realizacji: 2022 - 2026

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel 4: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

4.1. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

4.1.1. Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania:

- MGOPS

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych diagnoz potrzeb szkoleniowych
- liczba uczestników szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Termin realizacji: 2022 - 2026

Kierunki działań:

4.2. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

4.2.1. Wdrożenie systemu wsparcia osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia

Realizatorzy zadania:

- MGOPS w współpracy z PCPR, OIK

Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących w różnych formach poradnictwa i wsparcia psychologicznego
- liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych
- liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych

Termin realizacji: 2022 -2026

VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc;

edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wieloaspektowego, systemowego podejścia, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem. Żadna pojedyncza instytucja nie jest w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy w rodzinie.

VII. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Koordynatorem Programu Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krotoszynie, zaś za bezpośrednią realizację celów szczegółowych odpowiedzialne są instytucje realizujące działania w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie, w tym wchodzące w skład krotoszyńskiego Zespołu Interdyscyplinarnego. Na rzecz realizacji poszczególnych kierunków działań zakłada się powoływanie dedykowanych grup roboczych.

Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań programowych i w oparciu o określony katalog wskaźników, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Monitorowanie Programu, za który odpowiedzialny jest Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Krotoszynie, umożliwi obserwację realizacji zadań oraz ocenę stopnia osiągnięcia rezultatów. Przyjmuje się roczny tryb prowadzenia monitoringu.

Ze względu na długi okres programowania, na 2024 rok zaplanowano przeprowadzenie ewaluacji okresowej. Jej celem będzie ocena wdrożenia Programu pod kątem adekwatności podejmowanych działań i ich efektywności, w tym dostarczenie wniosków i rekomendacji odnośnie ewentualnej konieczności nowelizacji Programu na lata 2025-2026.

VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków własnych pochodzących z budżetu Miasta i Gminy Krotoszyn. Przewiduje się również aplikowanie o środki ze źródeł zewnętrznych (rządowych i unijnych), w szczególności w ramach programów ministerialnych (osłonowych) ukierunkowanych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie.

Spis Tabel

Tabela 1. Statystyki Komendy Głównej Policji z okresu 2018-2020 rok*	13
Tabela 2. Statystyki dotyczące przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Krotoszyn z okresu 2018-2020	17

Redakcja i opracowanie dokumentu:

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krotoszynie

ul. Kobylińska 10a, 63-700 Krotoszyn, tel./fax 62 725 36 68, www.mgops.krotoszyn.pl

Grafika zaprojektowana przy użyciu zasobów z portalu www.gettyimages.com

UZASADNIENIE

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązuje jednostki samorządu terytorialnego do opracowania i wdrażania programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych przez Gminę na rzecz osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Program określa kierunki działań, wskazuje zadania pomocowe kierowane do poszczególnych członków rodzin, w których przemoc występuje oraz proponuje działania zwiększające kompetencje i profesjonalizm osób udzielających pomocy.

Praca ze zjawiskiem przemocy, aby była skuteczna i przynosiła trwałe efekty musi być realizowana interdyscyplinarnie. Program stanowi plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, a tym samym przyczyni się do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno stosującym przemoc, jak i osobom doświadczającym przemocy.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

I Zastępca Burmistrza

mgr Ryszard Czuske